

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Марченко Олена Вікторівна,
начальник відділу організації наукової
роботи Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ, доктор філософських наук

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ: ОСНОВНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ

Нові вимоги, які висуваються до глобалізованого суспільства, зумовлюють потужні трансформаційні процеси і в освітньому просторі. Внаслідок цих змін простір освіти набуває принципово відкритого характеру. Зменшується частка масової освіти, й відповідно, все більш поширеною стає освіта за індивідуальним планом. Розширюються можливості для самоактуалізації, самовдосконалення і саморозвитку за допомогою новітніх форм інформаційно-комунікативних технологій. Важливим аспектом у трансформації простору освіти є також розширення простору культури завдяки усвідомленню обмеженості сциєнтистсько-раціоналістичної освітньої парадигми, внаслідок чого в індивіда формується терпиме ставлення до нераціональних форм осягнення себе і світу. Постійне оновлення знань, зумовлене мобільністю суспільних процесів, призводить не лише до застарівання окремих спеціальностей, але й до їх відмирання і виникнення нових. Звідси потреба у динамічному, здатному до постійного відновлення і швидкого реагування на виклики часу, освітньому просторі.

У цій ситуації затребуваними стають і нові моделі життєдіяльності інституту освіти, що враховують здатність кожного індивіда до організації життя, соціуму, культури на основі розумних, науково обґрунтованих правил. Освіта, яка таким чином забезпечує формування людини культури, здатної мислити і діяти у відповідності із глибинними внутрішніми детермінантами, виступає в даному випадку основним генератором структурності у культурі, що динамічно розвивається.

Однак, слід мати на увазі, що простір освіти у своєму загальноцивілізаційному, глобальному вимірі, є вкрай неоднорідним утворенням. І у період інформаційно-технологічної революції, коли, за влучним виразом М. Касте-

льса, відбувається “смерть простору”, комунікативні можливості і характер організації просторових структур у різних регіонах світу мають значні розбіжності, що залежить зокрема від ступеню залучення цих регіонів до Всесвітньої мережі.

Не менш значущим фактором є можливості адекватного використання отриманої інформації, що значною залежить від рівня життя у тій чи іншій країні: якщо люди змушені присвячувати левову частку свого часу проблемі виживання, то природно, що вони не зможуть належним чином піклуватися про свою освіту. Між тим, у країнах, де соціальні проблеми подолані, перед освітою постають зовсім інші завдання, пов’язані з упровадженням нових інноваційних технологій в освітню систему, реструктуризацією освітнього простору у відповідності із вимогами технологічного прогресу.

Водночас інформаційно насичене середовище не лише відкриває нові освітні можливості, а й створює нові проблеми для підростаючого покоління, серед яких чи не найголовнішою є вимога навчитися відрізняти в інформаційному потоці знання від “сміття”. Окрім того нові вимоги висуваються й до організації часу, адже об’єм знань неупинно зростає, і людина змушена більш раціонально розподіляти час роботи з інформацією. Викликає занепокоєння й проблема непродуктивного спілкування у мережі, якому сучасна людина віддає надто багато часу.

В цілому ж, оптимальність організації освітнього простору й часу, їх обґрунтоване розширення або стягнення залежить як від “зовнішніх”, так і “внутрішніх” причин.

До “внутрішніх” причин слід віднести розширення освітнього простору під впливом нових досягнень науки, що актуалізують нові навчальні дисципліни, курси. “Зовнішніми” факторами виступають нові технологічні й соціопримродні умови життя людини і суспільства, без урахування яких людина не в змозі адаптуватися до світу, що динамічно змінюється. Найбільш впливовими серед них є на сьогодні такі чинники: розвиток новітніх інформаційних технологій, що формують “ядро” сучасного суспільства, а також протистояння індустріальної людини і природи, яке призвело до загрозової екологічної ситуації на планеті.

Окрім того, перехід до “суспільства, заснованого на знаннях”, що вимагає від людини постійного оновлення знаневої бази й, відповідно, готовності до навчання впродовж життя, змушує замислитись над проблемою розриву, що утворився у прагматично орієнтованих соціокультурних традиціях, між освітою і вихованням. Його причини – у пріоритетах суспільства, що зосереджується на трансляції спеціального знання. За таких умов виховання, як одне із найважливіших завдань культури, відходить на другий план.

Освітній простір, у якому недооцінюється значущість одного із цих компонентів, не виконує вповні своїх функцій і не здатний формувати повноцінну особистість. Недооцінка ролі виховання призводить до формування інтелектуала, позбавленого духовних орієнтирів. Знання стають інструменталь-

ними цінностями, що виявляються відокремленими від внутрішніх переконань та моральних категорій. Така освітня система формує прагматичного, утилітарно орієнтованого спеціаліста. Звідси акцент на спеціальних знаннях і виробленні вузько прагматичного підходу до більшості процесів, що відбуваються у соціальній сфері.

Виходячи з того, що постіндустріальне суспільство потребує системи інноваційного навчання, векторно спрямованої у майбутнє, заснованої на нових соціокультурних принципах, здатної забезпечити формування нової культури мислення і діяльності, можемо констатувати актуалізацію таких тенденцій розвитку простору освіти:

– починають домінувати неklasичний і постнеklasичний типи наукової раціональності, за яких наукові знання розглядаються у контексті соціальних умов буття суб'єкта, а також соціальних наслідків його діяльності;

– формується культура системного мислення, що передбачає гармонізацію відносин “людина – суспільство – природа”;

– зміст і методи навчання зорієнтовані на освоєння методології творчої діяльності, формування інноваційної спроможності студента, його здатності відкривати і створювати те, про що не знає навіть педагог;

– активно використовуються інформаційно-комунікативні технології та варіативно-індивідуальні освітні траєкторії неперервної освіти.

У своїй сукупності ці фактори утворюють соціальний механізм, здатний суттєво уповільнити процес перетворення освіти як внутрішньо детермінованого руху. Впливаючи на кожен із цих факторів, можемо значно збільшити потенціал трансформаційних процесів за рахунок нарощування його інноваційної складової.

Невмержицька Олена Василівна,
професор кафедри загальної педагогіки
та дошкільної освіти Дрогобицького
державного педагогічного університету,
доктор педагогічних наук, професор

ОБРАЗ НОВОЇ ШКОЛИ: РЕАЛІЇ ТА ПОТРЕБИ

Нове суспільство висуває нові вимоги до школи. Якою їй бути в умовах радикальних соціокультурних та економічних перетворень, коли переосмислення потребує навіть саме поняття “освіченість”, а знання, за висловом Е. Тоффлера, стають для світової спільноти воістину “революційним багатством”? Спробуємо змалювати обриси нової школи, виходячи із загальних характеристик постіндустріального суспільства.

Комунікативна революція, що відбулася на зламі століть, у стократ збільшила швидкість обміну інформацією, а разом з тим і швидкість прийняття